

O lhenickém původu dunajského kapitána

Bude to bezmála 105 let, co ze lhenického chrámu sv. Jakuba Většího vyšel malý průvod svatebčanů, aby po chvilce dalších veselých gratulací novomanželé a svědci nasedli do vyzdobené bryčky. Popojeli o kousek dál do Krumlovské ulice k nevěstinu domu čp. 74, kde se lhenickými přáteli, příbuznými a několika přespolními hosty zasedli k slavnostnímu obědu. Oddávající toho mladého páru, důstojný pan farář P. Matěj Pužej, zatím opatrně odložil matriční knihu se svým novým krasopisným záznamem a chvilku se těšil zaslouženému klidu před polednem. Psal se 10. říjen roku 1904.

Novomanželkou se v ten den stala dvaadvacetiletá Mařenka Trnkova, narozená 26. ledna 1882 v čp. 74 u Pepků neboli Elhenických (později Rosenfeldrů), dcera tehdy již zemřelého obuvnického mistra Jana Trnky a Marie rozené Elhenické. Maminka se Mařenčiny svatby dočkala a dobře ji vypravila. Vždyť sama bývala čipernou dcerou hostinského pana Aloise, na place se uměla otáčet a není divu, že se Jan Trnka do toho domu kdysi rád přiženil. Nechme úvahy a představme ženicha. Nevysoký, sportovně stavěný, třicítka let na krku, ve slušivé důstojnické uniformě šikovatele císařského a královského pluku zemské obrany č. 29 z budějovických kasáren. Jmenoval se Jan Koller a pocházel rovněž ze Lhenic, kde přišel na svět 23. prosince 1874 v domě čp. 181, kde žili jeho rodiče tkadlec Josef Koller, stávkářský mistr se ženou Barborou, dcerou obuvníka Matěje Steinochera z čísla 59 (Kolářů).

Za nějaký čas po svatbě si Jan a Marie Kollerovi našli byt v Českých Budějovicích a z rodného městečka se přestěhovali. Na budějovickém Lineckém předměstí, ulici se tenkrát říkalo Prýzlovka (Prieselgasse, Prieselova, dnes Heydukova), se jim 15. dubna 1905 v domě číslo 214 narodil první syn - Rudolf Karel Koller. Také on se stal vojákem z povolání. Přípisem Zemského národního výboru v Praze ze 3. 8. 1918 mu byla povolena změna příjmení z "Koller" na "Kolář" (vybíral nejspíš po babičce Báře Steinocherové, rodačce z domu Kolářů), ale o jeho vyučení nebo vojenských studiích bohužel zatím nevíme nic. V letech 1932 - 1938 však prokazatelně brázdil vody Dunaje na kapitánském můstku. Byl posledním velitelem československé válečné lodi "President Masaryk".

Z odborného tisku lze dodat, že vzorem pro stavbu této hlídkové lodě byl rakousko-uherský projekt člunu typu WELS (1914). Konstrukční práce na "Masarykovi" zahájily Škodovy závody v Plzni na jaře 1928. Oficiální objednávku na stavbu lodě za 6 992 600 Kč obdržela Škodovka v únoru 1929. Vlastní stavba lodního trupu začala v pronajaté loděnici v Komárně v srpnu 1929. Řada konstrukčních nedostatků vedla k průtahům při stavbě a tak ke spuštění na vodu došlo až 19. 10. 1930. Stavba se i nadále vlekla, loď nedosahovala projektovaných výkonů a vojáci ji nepřevzali. Následovala výměna turbín a lodních vrtulí, přičemž se loď z jednodemínové proměnila ve dvoukomínovou (každá turbína získala svůj vlastní komín). Druhá kolaudace se uskutečnila 8. 8. 1932 a loď konečně zahájila svou aktivní službu. Domovským kotvištěm byl bratislavský zimní přístav a z něj vyplouvala na cvičné plavby po čs. úseku Dunaje. Délka lodě byla 47,5 m, šířka 6 m, ponor 1,07 m. Celkový výtlak dosahoval 214 tun. Hlavní výzbroj tvořila 4 děla ráže 66 mm a 4 kulometry 7,92 mm. Lodní boky a palubu chránilo pancéřování o síle 5 mm. Turbíny o celkovém výkonu 2 300 koňských sil zajišťovaly rychlost 26 km/h.

Po okupaci Československa 1939 byla loď na základě dohody mezi novou Slovenskou republikou a Velkoněmeckou říší odtažena v polovině května 1939 do Lince a vřazena do stavu německé Donauflotte pod názvem Bechelaren. Bojových akcí se poprvé zúčastnila v dubnu 1941, kdy působila jako velitelská loď flotily minolovek na srbsko-rumunském úseku Dunaje. Dne 10. května 1945 se vzdala Američanům, od roku 1954 kotvila v Komárně, odstrojena, sloužila jako pracovní ponton. K sešrotování trupu došlo v roce 1978.

Pro ML připravil -mt-

Prameny a literatura

- Matriky římskokatolického farního úřadu Lhenice (sbírka SOA Třeboň, <http://digi.ceskearchivy.cz>)
 - Kovařík, Jiří: Poldina huť a válečná loď President Masaryk. Slánský obzor. Historická ročenka kladenského a slánského regionu. Ročník 9, 2002, Slaný 2002.
 - Hubert, Miroslav: Hlídková loď President Masaryk z pohledu technika. Publikace řady Lodě v české minulosti, vydalo nakladatelství Mare-Czech v koedici se Spolkem přátel plavby a nakladatelstvím Ares, Praha 2004.
- Obě uvedené publikace bohužel neobsahují žádné informace o veliteli ani o posádce. Na snímku je pohled na kapitánský můstek hlídkové lodě "President Masaryk".